

Aan: De Gemeenteraad van Hillegom
per email: gemeente@hillegom.nl

Datum: 20 juli 2025

Zaaknummer: Z-25-417747

Betreft: Zienswijze - inhoudelijke reactie, met alternatief gebruiksplan - op het TAM-omgevingsplan, hoofdstuk 22a Van den Endevelt, Hillegom (NL.IMRO.0534.TAMOPvdEndevelt-ON01, d.d. 03-06-2025)

Geachte leden van de Gemeenteraad Hillegom.

In reactie op de hierboven vermelde zaak ontvangt u bijgaand een zienswijze.

Indieners zijn:

- [REDACTED], bewoner aan de [REDACTED] en direct aanwonend/aangrenzend aan betreffende perceel, het 'Van den Endevelt'.
- [REDACTED], bewoner aan de [REDACTED] en voorstander van behoud van het open landschap van de Bollenstreek.

Met het indienen van deze zienswijze vragen we u negatief te beslissen op de voorgenomen wijziging van de bestemming van het Van den Endevelt, achter de huizen Van den Endelaan 45 - 71 (kadastrale aanduiding Hillegom D-2772) en de verkoop van vier bouw kavels af te wijzen.

Hieronder, en met het plan in bijlage, reageren wij met een alternatieve invulling voor het perceel.

Het "Veld van de toekomst", een biologische proeftuin.

Perceel D-2772 betreft ca. 6.000 m2 eerste klasbollengrond en is tot een jaar of 20 geleden ook als zodanig gebruikt. Enkele lokale telers hebben al verklaard dat het perceel nog steeds uitstekend geschikt is om te bewerken. Het is een mooi separaat liggend veld, en het is voor het telen van bollen voldoende groot, maar kan ook eenvoudig aan de naastgelegen velden worden toegevoegd.

Graag wijs ik u erop dat het telen van bollen alleen mogelijk kan worden als de perceeleigenaar meewerkt. Hiervoor zal handhaving nodig zijn door de gemeente Hillegom. Bij de perceeleigenaar zal aangegeven moeten worden dat het perceel voor pacht aangeboden hoort te worden, omdat dit de bestemming van het veld is. Dit conform de huidige regelgeving, en het huidige bestemmingsplan waarin 'Braakliggende paardenweitjes' niet passen in het beleid. Graag breng ik u, via de Vereniging Behoud Van den Endevelt, in contact met zowel de perceeleigenaar als met lokale gegadigden voor beteling, zodat mogelijkheden bekeken en besproken kunnen worden.

In de bijlage geven wij u één concreet idee voor het Van den Endevelt mee, genaamd het "Veld van de toekomst". Dit plan is voortgekomen uit een verkenning tussen het CHG, ANLV Geestgrond en Stichting Natuurlijk Hillegom en is in 2022 al eens ingezonden aan de gemeenteraad.

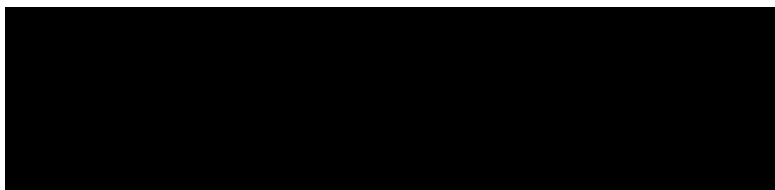
Het 'Veld van de toekomst' betreft een biologische proeftuin, en het plan is destijds en nu opnieuw besproken met project Living Lab B7. Een Living Lab is een echte omgeving waarin partijen (bedrijven, overheden, kennisinstellingen, burgers) samenwerken om innovaties te ontwikkelen en te testen in de leefomgeving. Living Lab B7 wil o.a. een duurzame, gezonde en toekomstbestendige bollensector (in de hele bollenstreek) en komt voort uit een samenwerking tussen onder andere het Nederlands Instituut voor Ecologie, HAS green academy, de Radboud Universiteit, Nationaal Park Hollandse duinen, lokale bollentelers (de Bollenjongens) en Greenport duin en bollenstreek.

Living Lab heeft inmiddels een ander kleinschalig bollenperceel, in Noordwijkerhout, in gebruik genomen, en daar een biologische bollenproeftuin ingericht. Ook De Zilk kent inmiddels een vergelijkbaar initiatief.

Wij denken dat een 'Veld van de toekomst' ook in Hillegom hoort. Vandaar dat wij dit plan nu opnieuw als Zienswijze indienen, als bestemming voor het Van den Endevelt. Een bestemming die vele malen beter aansluit bij het huidige Omgevingsplan, en bij de recent gepubliceerde toekomstvisie Duurzame Bollenstreek.

Graag vernemen wij uw afwijzing van het ingediende TAM-Omgevingsplan, waarna we bijzonder graag in gesprek gaan over een nieuwe -biologische- invulling van het perceel.

Met vriendelijke groet,

Bijlage: het plan voor “Veld van de toekomst”

visie

Hillegom is een bollendorp, bekend om haar prachtige velden en wereldwijde handel. Wij willen dit graag behouden. Het is echter een gegeven dat de gangbare wijze van telen van bollen niet lang houdbaar meer is. Milieuvoorschriften worden steeds strenger en de roep om biodiversiteit steeds luider.

Bekend is dat Hillegom een van de minst groene gemeentes is, zelfs binnen de provincie (aldus Groen Challenge 2021). Minder bekend is dat de norm voor bestrijdingsmiddelen in het water aan de zuidgrens van Hillegom, volgens meetgegevens van Hoogheemraadschap Rijnland, vijftig keer wordt overschreden. Dit is nergens anders in de bollenstreek het geval.

Het is dan ook fijn dat de gemeente in haar omgevingsvisie *-Heerlijk Hillegom, proeftuin van Holland-* als ambitie 'een 100% emissieloze en residuvrije bollenteelt' heeft.

Onze visie is dat bollentelers de ambitie van de gemeente niet in hun eentje kunnen realiseren. Zij hebben steun nodig, want de uitdagingen zijn enorm. Steun in de vorm van kennis, tijd, geld en plek. Er is dus veel werk aan de winkel, en dat gaat niet zonder plan.

In dit document beschrijven wij, drie Hillegommers waaronder milieudeskundige [REDACTED] hoe wij de telers willen helpen, met ons plan voor een 'Veld van de toekomst'.

Veld van de toekomst

Het *Veld van de toekomst* is een bollenveld waar met het oog op de toekomst emissievrij wordt geteeld, onder begeleiding van kennisdeskundigen. Veranderingen in biodiversiteit zullen nauwkeurig worden gemonitord. Hagen zijn nadrukkelijk aanwezig in dit landschap. Het hele jaar door is er een aantrekkelijke slootrand aanwezig doordat de ingezaaide bermen beperkt (wisselend) worden gemaaid. Na oogst van de bollen wordt een kleurrijke groenbemester geteeld die voedsel biedt en de grondkwaliteit verbetert.

Het *Veld van de toekomst* is een langdurig experiment, waar bollen zonder gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen worden geteeld. Dit om ervaringen op te doen. De start is kleinschalig, op één plek, maar in overleg met veel belanghebbenden, zodat het concept verder uit kan groeien naar andere delen van de Bollenstreek. Het biedt dus niet alleen de direct betrokkenen een plek om te leren; de opgedane kennis zal ook gedeeld worden op informatiebijeenkomsten. Voor de gemeente biedt het Veld van de toekomst de mogelijkheid zich te profileren als koploper van duurzame bollenteelt.

noodzaak

Terwijl de gemeente emissievrije teelt ambieert, is de teelt van bollen vooralsnog volledig afhankelijk van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. Maar naast de noodzaak van een omslag naar een duurzame teelt, zijn er meer uitdagingen die we als dorp en haar omgeving hebben op te pakken:

Hillegom hecht veel waarde aan haar bijzondere cultuurlandschap: “De kwaliteiten en karakteristieken van de verschillende landschapstypen in de gemeente zijn leidend bij alle ontwikkelingen”. We moeten dus zuinig zijn op ons bollenlandschap, op de cultuurhistorische elementen daarin, en de teelt zelf, die voor de recreatie in de streek enorm belangrijk is.

Daarnaast is de behoefte aan eerste klas bollengrond nog steeds erg hoog. De vraag overstijgt het aanbod. Dit ligt op gespannen voet met andere taken in de streek zoals de woningbouwopgave. Tevens wenst de bollenteelt zelf een schaalvergroting die moeilijk past in ons versnipperde landschap.

Tot slot is er steeds meer aandacht voor de gezondheidsrisico's die gepaard gaan met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Uit onderzoek ('Bestrijdingsmiddel en omwonenden' in opdracht van het Ministerie van Waterstaat en het Ministerie van Economische zaken) is bijvoorbeeld gebleken dat sporen van pesticiden worden teruggevonden urine in luiers van baby's die op 250 meter van de bollenvelden wonen. Dat toegestane normen van afzonderlijke middelen niet overschreden worden geeft geen enkele zekerheid, onder meer omdat middelen tegelijkertijd worden ingezet of met elkaar gemengd. Wat dit allemaal betekent voor de gezondheid op lange termijn (bijvoorbeeld na veertig jaar) is niet helder. Glyfosaat bijvoorbeeld, doodt niet alleen bacteriën en schimmels in de bodem, maar mogelijk ook in de longen en darmflora van mensen. Dit vermindert onze weerstand waardoor we vatbaarder zijn voor allerlei ziekten. De gezondheidsraad adviseert daarom het gebruik van gif zoveel mogelijk terug te dringen in bollenvelden.

Het Veld van de Toekomst geeft een concrete mogelijkheid om met bovenstaande behoeften, ambities, bedreigingen en kansen aan de slag te gaan. Dit moeten we wel samen gaan doen.

samen

Het *Veld van de toekomst* zoals initiatiefnemers voor ogen hebben, is alleen mogelijk bij een samenwerking tussen diverse partijen, die zich allen conformeren met het idee dat het anders moet dan nu gangbaar is.

Het *Veld van de toekomst* zal de verdere samenwerking zoeken met:

- Twee onderzoeksgroepen die de teelt willen begeleiden en de uitdagingen aan het licht willen brengen: Het ACCEZ project (Universiteit van Leiden) en het Living Lab B7 (Nederlands Instituut voor Oecologisch onderzoek van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen);

Living Lab B7 werkt samen met Boeren (Telers), Bewoners, Bezoekers en Beleidsmakers aan een Betere Biodiversiteit in de Bollenstreek. Met het Veld van de Toekomst willen bewoners aan telers ruimte bieden om door middel van praktijkproeven te laten zien dat een meer duurzame bollenteelt met meer biodiversiteit mogelijk is. Het Veld van de Toekomst sluit goed aan bij de ambities van Living Lab B7. Living Lab B7 hoopt daarom dat beleidsmakers behulpzaam kunnen zijn bij het vinden van een geschikte locatie, waar we met elkaar samen kunnen werken aan duurzaamheid en een betere biodiversiteit in de Duin- en Bollenstreek.

Wolf Mooij, programmamanager Living Lab B7

<https://nioo.knaw.nl/nl/news/drie-living-labs-om-samen-de-biodiversiteit-te-leren-herstellen>

- Een onderzoeksgroep van Wageningen University & Research, die de monitoring van de biodiversiteit op zich wil nemen om goed in kaart te brengen wat de effecten zullen zijn van de omschakeling van een gangbare teelt naar een biologische teelt;
- ANLV Geestgrond en Stichting Natuurlijk Hillegom zullen het plan ondersteunen. Samenwerking met partijen als Land van Ons en Herenboeren kan daarbij nuttig zijn;
- KAVB, sectororganisatie voor de bloembollen;

Het *Veld van de toekomst* gaat komende periode op zoek naar:

- Ondernemers die bereid zijn de grond te betelen;
- Een partij die grond wil aankopen, beschikbaar stelt of wil verpachten voor de teelt van bollen zonder het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;

doelen:

- *vergroten van biodiversiteit*

Al jarenlang is bekend dat de teelt van bollen van invloed is op de natuur. Het is te kort door de bocht om te stellen dat de bollenteelt alleen maar nadelig is voor de natuur, maar monocultuur en gewasbeschermingsmiddelen leiden zonder twijfel tot een vermindering van soorten per oppervlakte-eenheid. Desondanks kent de bollenteelt -in tegenstelling tot andere delen van het Zuid-Hollandse landschap- relatief hoge aantallen vogels zoals de Kievit, Scholekster, Patrijs, Veldleeuwierik en Gele Kwikstaarten. Die soorten staan in de streek bekend als de bollenvogels, en zij horen bij het landschap: Bollenvelden bieden in het vroege voorjaar namelijk de rust voor een goede broedmogelijkheid. Toch zien we dat de aantallen

van bijvoorbeeld de Tureluur en de Patrijs afnemen. Hillegom kent bijvoorbeeld nog maar 8 broedparen van de Patrijs.

Ook als we bijvoorbeeld kijken naar insecten is het beeld niet rooskleurig. Ervaring, onderzoek en het treffen van maatregelen in project 'het Bijenlandschap', leert ons dat er wel mogelijkheden zijn om insectenpopulaties te herstellen. Deze kennis nemen we mee in het Veld van de toekomst. De ervaring is verder dat juist de afwisseling van bollenvelden, weilanden en sloten en landschapselementen, een goede bijdrage levert aan de biodiversiteit. Het gaat bij biodiversiteit dus niet alleen om de aantallen vogels, bijen of planten. Het gaat om de aanwezigheid van een optimaal biotoop en leefgebied. Dit vraagt om een grondige manier van kijken naar de inrichting van het landschap. Het *Veld van de toekomst* zal de ervaringen in kaart brengen.

- *vermindering van afhankelijkheid van chemie*

De teelt van bloembollen zonder gewasbeschermingsmiddelen lijkt gezien de fytosanitaire eisen die de overheid en de sector zich zelf stelt schier onmogelijk. De omgevingsvisie stelt dat de teelt van bloembollen 100% emissieloos en residuvrij moet. Deze taak is enorm groot. De ondernemer is met zijn bollen immers een kleine schakel in het gehele systeem van teelt, handel, afzet, consument.

Wil een teelt zonder chemie een kans van slagen hebben, dan dienen verderop in de keten schakels omgezet te worden. Dat kan *Veld van de toekomst* niet alleen: Er zullen afspraken gemaakt moeten worden met de afzet, de overheid, de consument. Het *Veld van de toekomst* is in staat om de problemen die zich daarbij voordoen aan het licht te brengen en partijen bij elkaar te brengen. Het kleinschalig ervaringen opdoen met een teelt zonder gewasbeschermingsmiddelen in een *Veld van de toekomst*, geeft de mogelijkheid om nog beter dat gesprek aan te gaan.

- *behoud van openheid van het landschap, vergroting maatschappelijk draagvlak*

Vanaf het Pact van Teijlingen zijn de grote lijnen uitgezet voor het beleid van bollenteelt en woningbouw in het buitengebied. Het behoud van openheid met haar teeltareaal (2625 hectare) en het tegengaan van de verrommeling zou gefinancierd worden met de bouw van 600 GOM woningen.

In recente evaluaties van dit beleid wordt geconcludeerd dat de definitie van verrommeling niet eenduidig is. Emoties, subjectiviteit en het 'NIMBY-denken' maken een eenduidig beleid ten aanzien van bouwen en behoud van openheid altijd lastig. In dit plan focussen we ons op de haalbaarheid van een meer duurzame bollenteelt. Vraagstukken over de woningbouwopgaaf en 'verrommeling' moeten besproken worden op de plek waar ze nu besproken worden: in raadsvergaderingen in het politieke werkveld.

Het *Veld van de Toekomst* draagt bij aan kennisontwikkeling die nodig is voor de omslag van een gangbare bollenteelt naar een duurzame bollenteelt. De vraag naar beschikbaarheid van grond voor de diverse functies zal alleen maar toenemen. Ook de vraag naar eerste klas bollengrond. Een verduurzaming van de teelt van bloembollen vergroot het maatschappelijk draagvlak van de teelt. Daarmee krijgt "behoud van de openheid van het landschap" meer recht van spreken. En die openheid hoort thuis in Hillegom en de Bollenstreek.

locatie

Wij hebben als initiatiefnemers van dit projectplan ons oog laten vallen op een locatie ten westen van het Van den Endeplein, aan de zuidkant van Hillegom. Een veld ter grootte van circa 6000 m² (Zie foto's op deze pagina en in bijlage 1). Het is eersteklas hyacintengrond en de grond heeft reeds een bollengrondbestemming. De kavel is op dit moment in eigendom van een projectontwikkelaar die daar GOM woningen wil bouwen. Daarvoor ligt er een principeverzoek bij de Gemeente Hillegom.

De locatie is uniek. In de omgevingsvisie van Hillegom staat het volgende beschreven: "De omgeving van Hillegom bestaat uit een divers landschap met een rijke cultuurhistorie en veel natuurwaarden. Duinen, deels afgegraven strandwallen en strandvlaktes en open weidegebieden worden afgewisseld met diverse bebouwingslinten, oude bollenschuren en -bedrijven."

En laat nu juist op deze plek deze cultuurhistorie met natuurwaarden heel goed te zien zijn: Het zicht op de hoog gelegen Veenenburgerlaan (op oorspronkelijk duinniveau) aan de ene kant, en het dorp aan de

andere kant, met de oude lintbebouwing van de Van den Endelaan en Maartenskerktoren, en aan de westkant de Oude Beek met haar glooiende haag, maakt de locatie cultuurhistorisch gezien zeer waardevol. Het is, in onze beleving, de mooiste bollenteeltlocatie van Hillegom, en een van de mooiste van de hele streek. Als het braakliggende veld weer in gebruik genomen wordt voor teelt, en haar bestemming weer eer aan kan doen, dan maakt zij meer kans om in de toekomst haar agrarische bestemming te behouden.

Hoe

De eerstvolgende stap is dat initiatiefnemers met dit document de lokale politiek benaderen, omdat zij een keus moet maken voor de bestemming van het perceel. Concreet willen wij de gemeente vragen of zij wil bemiddelen, door de eigenaren van het perceel te vragen de grond te verkopen of verpachten met ingang van deze zomer, én of de gemeente bereid is financieel bij te dragen aan het Veld van de toekomst, bijvoorbeeld door de pachtsom op zich te nemen, en/of de biologisch gekweekte bollen op te kopen (om in plantsoenen te planten). Dit om haar, in de Omgevingsvisie uitgesproken ambitie voor een '100% emissieloze en residuvrije bollenteelt', mede te helpen realiseren.

financieel

In 2022 bestaat de financiële paragraaf van het plan uit de volgende elementen:

- Bereidheid om uren te steken om het voor elkaar te krijgen dat het Veld van de toekomst van de grond komt.
 - De daadwerkelijke kosten voor de koop of pacht van de grond.
- De rol van initiatiefnemers is dat zij de aanjagers zijn van deze stappen.

kansen

Het plan heeft kans van slagen om de volgende redenen:

- De bollensector beseft met haar ondernemers dat het anders moet. De maatschappij vraagt om een teelt die duurzaam is en maatschappelijk verantwoord. Het besef is er. De tijd om de omslag te maken is aanwezig.
- De fundamenteën die gelegd zijn onder de ISG, met haar beleid voor behoud van het teeltareaal en de openheid, waarbij de kosten moeten worden opgebracht met GOM woningen worden op dit moment geëvalueerd en vragen wellicht om een verandering.
- De zuidkant van Hillegom heeft nu nog een open landschappelijk karakter met zicht op de oude lintbebouwing langs het dorp, met daarachter de toren van de Maartenskerk. Bij het weghalen van dit unieke dorpszicht is er geen weg meer terug. Sterker nog, dan is het hek van de dam en staat er wettelijk gezien niets meer in de weg om door te bouwen tot aan de Veenenburgerlaan.

bedreigingen

- De angst voor het onbekende is hier een bedreiging. Het fenomeen "Zo hebben we het altijd gedaan" maakt dat loslaten van bestrijdingsmiddelen en het zetten van stappen moeilijk kan zijn.
- Bollenpercelen kennen een hoge economische waarde. Als er plannen liggen om op deze gronden woningen te zetten, maakt dit het moeilijker de grond voor andere doelstellingen te kunnen kopen. De bedreiging bestaat erin dat de overheid hier niet ingrijpt. Een overheid zou moeten beseffen dat niet alleen het geldelijke gewin de drijfveer zou moeten zijn.

tijdspad 2022

januari – maart:

Schrijven van het plan

maart- april:

Inventarisatie van bollentelers die we de vraag voor willen leggen of ze mee willen gaan in het beschikbaar stellen van een deel van hun bollen voor een teelt op 6000 m²

april – mei:

Presentatie van het plan aan de gemeenteraad

Bezoeken van ondernemers die bereid zijn bollen te telen

juni 2022

Evaluatiemoment: Hoe ver staan we en hoe gaan we door. Bijsturing is mogelijk

Hillegom, april 2022

bijlage 1; de beoogde locatie:

een braakliggend veld van 6000m² tussen Van den Endelaan en Veenenburgerlaan

